

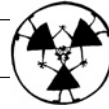
Jaderný odpad?

Děkujeme, nechceme.

CALLA

Hnutí DUHA
Friends of the Earth Czech Republic

číslo 1 / 2005

Novela atomového zákona ve finále

Senát našeho Parlamentu se po ročním odkladu vrátil k jednání o novele zákona č. 18/1997, tedy atomového. Senátní návrh této novely na počátku roku 2004 na popud starostů a dalších zástupců veřejnosti z lokalit dotčených průzkumy při vyhledávání hlubinného úložiště a ve spolupráci se Sdružením Calla a Ekologickým právním servisem předložila senátorka Jitka Seitlová spolu s dalšími šesti kolegy. Návrh zrovnoprávňuje postavení veřejnosti, zejména přímo dotčených obcí, při povolování jaderných zařízení vůči investorům těchto staveb (SÚRAO, ČEZU aj.). Letitým problémem zmíněného zákona totiž je, že jediným účastníkem řízení před Státním úřadem pro jadernou bezpečnost je žadatel. Novela nás taktéž odvážně posouvá na úroveň vyspělých zemí, u nichž je při vyhledávání konečného úložiště vyhořelého jaderného paliva nutný souhlas obcí, kterých se to týká. Návrh odstraňuje bezprecedentní zvýhodnění provozovatelů jaderných elektráren a dalších zařízení při případné havárii. Podle současného znění mají totiž odpovědnost za škodu omezenou do 6 miliard Kč a navíc musí poškozený nárok na náhradu škod uplatnit do tří let od chvíle, kdy se o události dozvěděl, maximálně pak do 10 let od havárie. Což v případě onkologických onemocnění není zrovna adekvátní doba. Ko-

nečně návrh novely atomového zákona na základě tristních zkušeností obcí z okolí jaderných elektráren řeší i peněžní kompenzace za život v havarijních zónách a odškodňuje i obce poškozované průzkumy pro konečné úložiště.

Aby se návrh senátorů stal platným zákonem, musí projít celým legislativním procesem v obou komorách Parlamentu. Nejprve musí získat souhlas pléna Senátu na základě projednání v jeho příslušných výborech. Nu a zde se to již na počátku loňského roku zadrhlo. Senátoři vloni návrh o rok odročili s odůvodněním, že je potřeba jej lépe projednat a zejména vyčkat, jak dopadnou evropské směrnice pro jadernou energetiku a její odpady. Jak už dnes víme, směrnice skončily na neshodě nejsilnějších „atomových států“. Jaderný průmysl je i v EU, stejně jako v České republice, poměrně silný a nechce být svazován přísnými zákony. Na semináři v Senátu v únoru 2005, který uspořádala senátorka Seitlová ve spolupráci s nevládními organizacemi, se ukázalo, že potřeba navržených úprav zákona tu stále i po roce je.

Senát se k novele atomového zákona vrátil letos 24. března. Díky úsilí paní senátorky Seitlové ji nezamítl (což také hrozilo), ale přikázal znovu projednat třem výborům – Výboru pro územní rozvoj, veřejnou správu a životní prostředí, Výboru pro hospodářství, zemědělství a dopravu a Výboru pro záležitosti Evropské unie. A do poloviny června by měl – i na základě doporučení výborů – definitivně rozhodnout. Navržené změny v novele naráží na odpor ČEZU, Státního úřadu pro jadernou bezpečnost i Správy úložišť radioaktivních odpadů. Z vystupování mnoha jednotlivých senátorů ve výborech je jasné, že u nich jsou zájmy jaderného průmyslu na žebříčku hodnot mnohem výše, než práva občanů.

Výsledkem dosavadních projednávání je torzo původní novely, kde již neexistuje například právo veta, souhlas s průzkumy, či náprava omezené odpovědnosti za jadernou škodu. Tuto verzi podpořil Výbor pro územní rozvoj, veřejnou správu a životní prostředí. Hospodářský výbor „nezklamal“ – navrhuje návrh úplně zamítnout. Ve Výboru pro záležitosti EU nedošlo ke shodě ani po opakovaném jednání a tak nevydal k návrhu žádné usnesení. Vyhledky na schválení návrhu v plénu, které o něm má jednat v půli června, jsou tak bohužel poměrně malé. Dílem je to dáno i ochabnutím viditelných aktivit obcí, pod jejichž tlakem senátoři ještě před rokem byli.

Projednávanou novelu, stenografické záznamy z jednání pléna i jak kdo hlasoval, hledejte pod senátním tiskem č. 262/2004 na www.senat.cz, případně na stránkách energetiky www.calla.ecn.cz.

Italové se brání úložišti v oblasti Basilicata

Obyvatelé oblasti Basilicata v jižní Itálii se na podzim z médií dozvěděli, že lokalita byla vybrána pro národní úložiště radioaktivních odpadů. Oblast zachvátily desetitisícové protesty a Berlusconiho vláda nařídila přehodnocení rozhodnutí a další průzkumy.

foto: archiv

Edvard Sequens, Sdružení Calla

Atomový zákon na stole už dlouho nebude

aneb šance změnit věci k lepšímu, která se nebude opakovat každý den

Toto motto charakterizuje prioritu, kterou si občanské sdružení Bezjaderná vysočina zvolilo jako náplň své činnosti v uplynulém období roku 2005.

Tou prioritou bylo projednávání novely tzv. „atomového zákona“ navrhované skupinou senátorů okolo paní senátorky RNDr. Jitky Seitlové. Bylo totiž zřejmé, že novela již nebude odložena a eventuální příští projednávání atomového zákona lze předpokládat za situace, kdy Senát bude podobným návrhům nakloněn méně než nyní.

V začátcích projednávání ve výborech vyjádřilo naše sdružení své stanovisko dopisem z 18. dubna 2005:

„Občanské sdružení Bezjaderná vysočina vždy prosazovala v této problematice (tj. jaderné energetiky a radioaktivního odpadu) dva základní a naprosto rovnocenné principy:

1. Záruku bezpečnosti, včetně včlenění principu nejnovější dostupné technologie do atomového zákona.
2. Rovnocenné postavení obcí dotčeného regionu v řízeních dle atomového zákona.

V souladu s tímto dlouhodobě prosazovaným přístupem plně podporujeme navrhované změny § 14, 26 a 35–38 a žádáme Vás tímto, abyste i Vy při projednávání v plénu a výboru změnu těchto paragrafů podpořil.“

Občanské sdružení, zastoupené Čestmírem Vitnerem se zúčastnilo projednávání novely v senátním výboru pro životní prostředí a ve výboru pro záležitosti EU. Současně byl výše jmenovaný pověřen vystoupit jménem města Horní Cerekev, obce Nový Rychnov a posléze i obce Cejle na jednání výborů a podpořit novelu ve smyslu návrhu z roku 2004.

Jak důležité byly podpora návrhu a osobní účast ukázala jednání ve výborech, kde byla velmi malá ochota akceptovat podmínku souhlasu obcí. Zarážející a překvapivá však byla i malá ochota rozšířit okruh „pouhých“ účastníků řízení bez práva veta. Např. v návrhu výboru pro ŽP byl okruh omezen na obce, na jejichž katastru by se jaderné zařízení nacházelo a kraj, a to pouze na činnosti dle § 9, písm. a). To by mohlo znamenat, že účastníkem by byla pouze obec, na jejímž katastru by se nacházelo oněch symbolických „190 ha“! Hospodářský výbor pak novelu odmítl zcela!

Posledním výborem, kde proběhla debata (19. dubna), byl výbor pro záležitosti EU. Za obce, které jsem zde zastupoval, či jejichž názor jsem těsně před zasedáním výboru zjišťoval (obec Nadějkov – pan starosta Černý se vedle mě jako jediný zástupce obcí osobně jednání výborů zúčastnil), jsem

tlumočil trvání na požadavku souhlasu obcí před zahájením jakýchkoli prací.

Sdružení Bezjaderná vysočina se v zájmu podpory požadavku obcí vzdalo požadavku účasti občanských sdružení v řízení dle atomového zákona a vystoupilo s následujícím pozměňovacím návrhem. V § 14 se doplňuje odst. 2, který zní:

- (2) Účastníkem řízení dle § 9 odst. 1 písm. a), b), f) a g) zákona jsou rovněž všechny obce do jejichž katastrálních území zasahuje kružnice o poloměru 10 km od místa činností povolených dle § 9 odst. 1 písm. a), b), f) a g) a kraj na jehož území jsou činnosti povolovány.
- (3) Povolení dle § 9 odst. 1 písm. a) a b) nelze vydat bez souhlasného stanoviska:

a) obcí, na jejichž katastrálních územích jsou povolovány činnosti dle § 9 odst. 1 písm. a) a b)

b) obcí, jejichž katastrální území sousedí s katastrálním územím obcí uvedených v odstavci 3, písmeno a)

Zda si někdo ze senátorů návrh osvojí či zda výbor přijme jinou změnu zákona, ukáže příští jednání výboru EU, kde dojde k hlasování o návrzích. Rozhodující hlasování v plénu Senátu je plánováno na polovinu června.

Více informací na: www.bezjadernavysočina.wz.cz

ing. Čestmír Vitner (V Horní Cerekvi dne 23. 5. 2005)

Diskuse o radioaktivních odpadech na půdě Senátu ČR.

foto: Pavel Vlček

Hlubiny jednoho seriálu

Pokud máte čas a chuť sledovat televizi a fandíte populárně-vědeckým magazínům, patrně vám neunikl šestidílný seriál o radioaktivních odpadech, vysílaný na konci loňského roku na ČT 2 v rámci pořadu Popularis. Pak vás také jistě zarazila nápadná jednostrannost informací, které v něm byly podány. Vše se osvětlilo až v posledních dnech. Ukázalo se, že seriál byl spolufinancován ze státního jaderného účtu jako koprodukční mezi Správou úložišť radioaktivních odpadů a společností Herafilm, která Popularis pro ČT připravuje.

Vysvětlilo se tím také, proč režisér seriálu pan Vladimír Kunz nereagoval na nabízené kontakty z lokalit, kde SÚRAO hledá úložiště. Ze seriálu je totiž připravován hodinový sestřih pod pracovním názvem „Bezpečné hlubiny“, který má být zařazen do divácky atraktivního času. Vyváženost podávaných informací by zde byla jistě velmi žádoucí. Ovšem jedno pro tento případ trefné české přísloví praví: „Koho chleba jíš, toho píseň zpívej“.

Edvard Sequens, Sdružení Calla

Seminář o radioaktivních odpadech v Senátu

4. února 2005 se v Jednací síle Senátu ČR konal seminář na téma „Nakládání s radioaktivními odpady a veřejnost“. Byl určen zejména senátorům a poslancům Parlamentu ČR, zástupcům obecních i krajských samospráv z potenciálních lokalit pro hlubinné úložiště, zástupcům příslušných ministerstev (MPO, MŽP), zástupcům SÚRAO a nevládním organizacím. Probíhal pod záštitou senátorky Jitky Seitlové, ve spolupráci s organizacemi Hnutí DUHA a Sdružení CALLA.

Seminář měl politikům pomoci získat informace o tématu nakládání s radioaktivními odpady a také o možnostech zapojení veřejnosti do rozhodování v této oblasti, v ČR a v zahraničí. Zvolený termín a místo souvisely s přerušeným projednáváním novely tzv. atomového zákona. Vloni jaře bylo projednávání v senátu přerušeno s odůvodněním, že senátoři mají málo informací na to, aby mohli o novele rozhodnout. Seminář byl tedy příležitostí pro diskusi všech zúčastněných stran (obce, stát, odborníci, nevládní organizace).

Seminář moderovala (a zároveň vystoupila s vlastním příspěvkem) senátorka a členka Rady SÚRAO Jitka Seitlová. Další příspěvky přednesli zástupce ministerstva životního prostředí, dva členové německé národní pracovní skupiny pro radioaktivní odpady (AKEnd), starostové obcí z lokalit, vytipovaných pro hlubinné úložiště v ČR, starosta Náměště nad Oslavou, která má zkušenosti se sousedstvím s jaderným zařízením (elektrárna Dukovany) a zástupce nevládních organizací. Účast na semináři naopak odmítli náměstek ministra průmyslu a obchodu, a také ředitel SÚRAO. Údajně proto, že se na jeho organizaci podílely nevládní organizace, které „chtějí poškozovat zájmy ČR“.

Příspěvky pokrývaly následující témata: přístup českého státu k vysoceradioaktivním odpadům (VRAO); proč jsou VRAO problém; budoucnost VRAO – možnosti a rizika jednotlivých řešení; možnosti spolurozhodování veřejnosti v ČR a v zahraničí; účast veřejnosti z pohledu starostů obcí dotčených přípravami hlubinných úložišť; novela atomového zákona; stávající zkušenosti s kompenzacemi za sousedství s jadernými zařízeními. Tato témata byla rozdělena do dvou bloků, přičemž na konci každého z nich proběhla diskuse. V nich vystoupili další ze zhruba padesáti hostů v publiku, mezi nimiž bylo i několik poslanců a senátorů, mnozí starostové a další.

Seminář jen potvrdil, že problematika nakládání s odpady je velmi široká, zasahuje do mnoha oblastí a názory na řešení jednotlivých problémů se liší, stejně jako se liší konkrétní technická a politická řešení v jednotlivých zemích. Přesto se převážná většina diskutujících shodla na tom, že ať už bude zvolen v České republice jakýkoli postup v otázce nakládání s odpady, je žádoucí, aby byla dodržena přinejmenším některá základní pravidla. Ve svém příspěvku je shrnul Petr Klásek, starosta Chanovic (ležících v lokalitě „Pačejov-nádraží“). Podle něj je třeba dbát zvláště na: všeobecný dialog, rovnost zúčastněných, kontrolu veškerých činností a odpovědnost.

Všeobecný dialog definoval Petr Klásek především jako pravidelnou a otevřenou informovanost s možností dotazů a vzájemné komunikace všech zúčastněných a bez jakéhokoli zatajování.

Rovností zúčastněných je podle něj rovnost každého jednotlivého občana i „v nejzapadlejší vísc“ a i té nejvyšší vládní instituce.

Kontrolu veškerých činností je potřeba ctít po celou dobu projektu, od prvních přípravných kroků až do konce existence projektu.

Stejně tak i odpovědnost je potřebná od první úvahy o jakékoliv stavbě. Je důležitá nejen pro naši generaci, ale i naše potomky. Těm musíme zachovat možnost změnit nynější rozhodnutí.

Podle starosty Kláska k zavedení těchto zásad směřuje předkládaná novela atomového zákona, a proto ji za obec Chanovice podpořil. Zdůraznil, že musí být ctěna možnost svobodného občana k vyjádření a získání informací o skutečnostech, které se ho dotýkají.

Takto vyjádřené minimální požadavky na politiku nakládání s radioaktivními odpady v ČR ocenila potleskem většina účastníků semináře a v závěrečné řeči na ně odkázala i senátorka Jitka Seitlová.

Libor Matoušek

Soubor s prepisem celého semináře vám zašleme, pokud si o něj požádáte poštou, telefonicky nebo e-mailem na adrese redakce (viz tiráž na zadní straně).

Senátorka Jitka Seitlová promlouvá k účastníkům semináře.

foto: Pavel Vlček

Společenské a etické problémy s dlouhodobými radioaktivními odpady – hledání řešení v Německu

(zkrácený přepis příspěvku Prof. Detleva Ipsena na semináři „Radioaktivní odpady a veřejnost“ v Praze, 4. února 2005)

Úvodem bych chtěl říci, že těžkosti, o kterých jsem slyšel, že existují ve vaší zemi, a obtíže, které existují u nás a v jiných zemích Evropy, jsou velice podobné, a máme tedy dobrý důvod uvažovat společně o různých řešeních a doufat, že dospějeme k lepšímu postupu.

Než se budu zabývat jednotlivými detaily návrhů, které jsme v Pracovní skupině pro konečné uložení odpadu vypracovali, chtěl bych uvést některé principy, podle kterých jsme po dlouhých a kontroverzních diskusích naši práci prováděli: první princip bych mohl nazvat principem dialogu, další je princip transparentnosti, třetí je princip kontroly a poslední princip bychom mohli nazvat principem odpovědnosti... *(následovalo podrobnější vysvětlení jednotlivých principů)*

...Nyní bych vám v krátkosti chtěl sdělit, jaké je a jak vzniká veřejné mínění. Nechali jsme provést velkou anketu pro celé Německo, západ i východ. Hlavním poselstvím je, že většina dotazovaných lidí vnímá otázku konečného uložení odpadů jako důležitou. Pro více než 53 % je to otázka „velmi naléhavá“. Pro dalších 22 % je jen „naléhavá“ (nikoliv „velmi naléhavá“). To je silná výpověď. Zároveň se ale v další otázce dostáváme do dilematu. Zde jsme se ptali, zda by souhlasili s realizací „naléhavého“ řešení ve svém regionu. A podobně jako u vás, většina lidí v Německu řekla: „ne, nepřichází u úvahy, aby se to postavilo u nás“. Právě v tomto dilematu se ukazuje celá šíře tématu. Ukazuje se, že je skutečně nutné o celém procesu diskutovat tak, aby všichni měli pocit účasti na rozhodnutí a ne, že jsou vyloučeni z daných rozhodnutí. Dole na následující obrázku vidíte u „automobilky“ číslo 28 % – lidé vlastně říkají „já se nemusím účastnit každého rozhodování, ale u dlouhodobých záležitostí je absolutně nezbytné, abych se mohl na rozhodování podílet“...

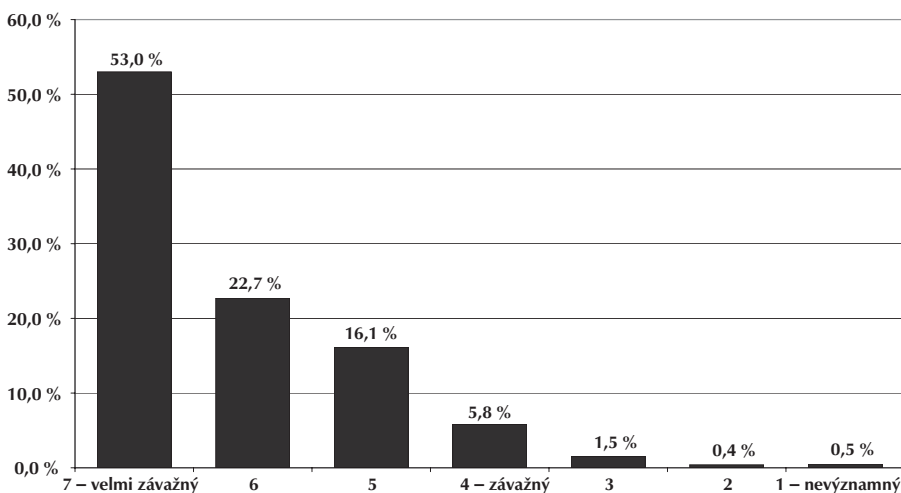
...Postihnout celkový obraz problematiky v Německu je složité, ale chci říci alespoň tolik, že naše pracovní skupina celý proces rozdělila do řady dílčích kroků, které umožnily přesně stanovit, v kterém bodě se nalézáme, a která opatření, rozhodnutí a kroky jsou právě teď nezbytné. To je určité poučení, které jsme získali z chaosu, různých střetů a rozporů v souvislosti s úložištěm krátkodobých radioaktivních odpadů v Gorlebenu...

...Už od prvního kroku jasně říkáme, že musí existovat nezávislé kontrolní grémium, které srozumitelně vysvětlí veřejnosti, o co jde. Měly by to být 2–3 veřejně známé osobnosti, které za sebou mají určitý okruh expertů. Veřejnost se nemusí obracet na provozovatele zařízení, nemusí se obracet na parlament, ale může se obrátit na tento okruh lidí přímo s dotazy. Je to jakýsi prvek neformální demokracie, ne té zapsané v zákonech.

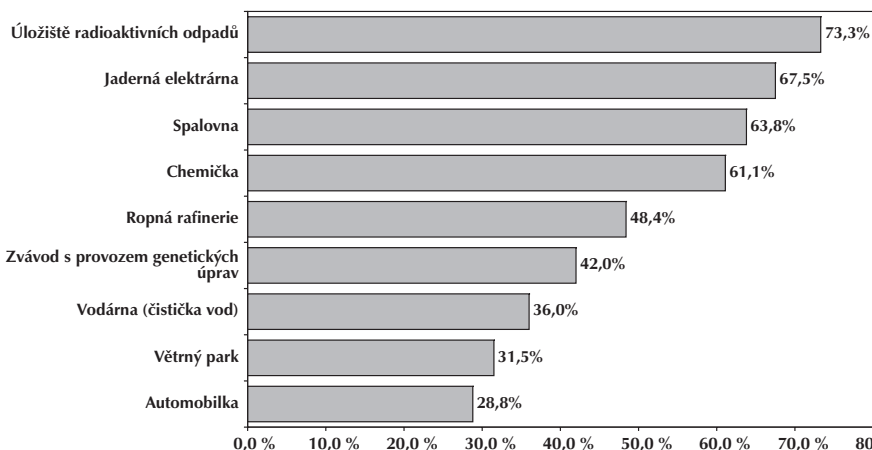
Zásadním kritériem je vysoká účast společnosti, od začátku až po definitivní rozhodnutí o dané lokalitě. V celém procesu se provádějí ankety, které nemají právní dopady, ale pro obecní rady, které v Německu rozhodují o územích a plánování, je to přeci jen důležitý indikátor o názoru obyvatelstva...

...Nyní bych rád krátce vysvětlil, co rozumíme pod pojmem „potenciál regionů“ a co chceme zkoumat ve smyslu „vlivu na obyvatelstvo“ v daných regionech. Důležité je v této souvislosti to, že na základě výzkumu a anket je možné vypracovat prognózu rozvoje regionu bez úložiště a při stavbě úložiště. Tyto dvě prognózy jsou podkladem pro diskusi, ve které se lidé mohou vyjádřit k tomu, jak si představují svou

Jak závažný je podle vás problém nalezení místa pro uložení radioaktivních odpadů?

Považujete za důležitou účast veřejnosti v rozhodnutích o umístění následujících zařízení (procentuální podíl odpovědí "Ano"):

budoucnost a co je pro ně rozhodující při výběru jedné z těchto možností...

...Skoro na závěr ještě poznámka o tom, jak jsme si představovali praktickou organizaci účasti veřejnosti. Jak vidíte, náš návrh neplánuje měnit něco na institucích. Rozhodující je pro nás i nadále obecní rada, tedy volení zástupci obce, případně potom třeba společenství několika obcí. To je správné. Myslíme si ale, že pod tím by mělo existovat i nějaké fórum občanů, tedy nějaká doplňující forma. Tam se může zúčastnit kdokoli, kdo o to má zájem, kdo žije v této obci či v jedné z postižených obcí. Zúčastnit se mohou i občané z jiných oblastí, fórum však nemůže rozhodovat, má poradní funkci. Tato fóra se potom mohou radit o veškerých otázkách a o tom, jaký to má vliv na lidi, kteří tam žijí.

V promítaném schématu je uvedeno ještě „kompetenční centrum“. Zde se počítá s tím, že občanské fórum dostane k dispozici finanční prostředky, aby si mohlo najmout třeba dva experty, kteří mohou rozptýlit určitou nedůvěru. Fórum se třeba dohodne: „vezmeme si někoho, kdo rozumí spíše přírodě, má příslušné vzdělání, může nás informovat v této oblasti a může kontrolovat, zda informace od provozovatelů jsou správné, a pak si vezmeme ještě někoho, kdo se vyzná

v technických projektech, abychom mohli odborně sledovat i tuto část“.

A pak by tu měl být ještě kulatý stůl. To je tradice, převzatá od východoněmeckých zemí. U kulatého stolu by se scházeli zástupci všech oblastí, které nějak souvisejí s dotčenou obcí. Mohou to být vedlejší obce nebo je v blízkosti nějaká chráněná přírodní oblast, které se to netýká přímo, ale přesto by měli být její zástupci přizváni ke kulatému stolu, aby se otázka postihla v celé šíři.

Přednášku uzavřou důležitou poznámkou. Ve výsledném návrhu naší komise jsme jasně prohlásili, že navrhovaný regionální proces a příslušné projekty nemají za cíl vytvářet nějaký „souhrn subvencí“ pro region – že by si někdo něco vymyslel a na to by potom plynuly peníze. Jde hlavně o nápady, které chceme vhodné a rozumně vybudovat pro budoucnost. Na ty musí být potom k dispozici peníze. Ale nechceme stavět na kompenzacích nebo subvencích, chceme stavět na vlastní iniciativě lidí.

Prof. Detlev Ipsen (katedra sociologie university v Kasselu, člen německé Pracovní skupiny pro konečné uložení radioaktivních odpadů /AK End/)

Úložiště jaderného odpadu a procházka po našich vesničkách.

V lednu letošního roku se uskutečnil v Obci Chanovice pěší pochod. Pochod byl o setkání lidí, o procházce v krásném území a o pohodě denního žití, novoroční setkání. Zároveň byl připomínkou nebezpečí vybudování hlubinného úložiště jaderného odpadu ve zdejší lokalitě o velkém plánovaném rozsahu.

V únoru jsem byl účasten semináře k novele Atomového zákona „Nakládání s radioaktivními odpady a veřejnost“ v Senátu ČR v Praze. Zde jsem byl velice zaujat mnoha informacemi a to i ze zahraničí. Uvedu příklad z referátů přednášejících oficiálních vládních odborníků z Německa. V referátech byl kladen důraz na čtyři body při projednávání náležitostí ohledně jaderných odpadů u našich západních sousedů. Čtyři body, které je potřeba ctít vždy. A které mi v naší republice zatím chybí:

- všeobecný dialog
- rovnost zúčastněných
- kontrola veškerých činností
- odpovědnost – všeobecně

Všeobecný dialog je především pravidelná a otevřená informovanost s možností dotazů a vzájemné komunikace všech zúčastněných a bez jakýchkoli zatajování. Otevřenost při předávání informací je nutná.

Rovnost zúčastněných je rovnost jednotlivého občana v nejzapadlejší víscce a i té nejvyšší vládní instituce. Je nutné ctít neopakovatelnost každého člověka.

Kontrolu veškerých činností je potřeba ctít po celou dobu projektu. Od prvních přípravných kroků po ukončení existence projektu.

Odpovědnost je potřebná od první úvahy o jakékoli stavbě od investora po nejdůležitější instituci. Odpovědnost je důležitá nejen v tuto chvíli pro nás. Ale i pro naše potomky, když musíme zachovávat možnost změnit naše nynější rozhodnutí se zpětnou vazbou.

O těchto zásadách hovoří předkládaná novela Atomového zákona, a proto jsem ji za naši obec podpořil. Vůbec se nepovažuji za člověka, který umí rozhodnout o způsobu nakládání s jadernými odpady. Ale jako svobodný občan chci, aby byla ctěna možnost mého vyjádření a povinnost mne informovat o skutečnostech, které se mne dotýkají.

V den konání pěšího pochodu v Chanovicích přijela do naší obce celá řada zástupců médií. Od televize, přes rozhlas po noviny a časopisy. Mnozí chtěli vidět transparenty, našťvané a nadávající občany, chtěli slyšet katastrofické scény. Chtěli vidět a slyšet akční konflikt. Toto jsem jim nemohl nabídnout. Protože naše snahy nejsou o něco nepřirozeného. Chceme žít každodenní život v pohodě v příjemném prostředí a nezapomenout na prostředí pro naše potomky.

Proto jsme se šli projít. Z „Vyhlídky“ za Dobroticemi jsme si prohlédli evropský unikát – šumavské kopce. V holkovické hospůdce si dali svačinu a pokecali s přáteli. Po hrázi rybníka Velkého a mezi typickými smíšenými pahorky došli do Újezda u Chanovic do místní společenské místnosti na teplý čaj a grog. Lesní cestou kolem svatého Martina dorazili zpět do Chanovic. Zde jsme si v kulturním domě dali guláš, zazpívali s kamarády muzikanty a probrali neobyčejně obyčejné denní věci se spolustolovníky. Celá akce se nesla v duchu „My chceme denní pohodu“.

Pochod bude příští rok zase s podtextem „nechceme zde nebezpečnou skládku“. Dělejme konkrétní kroky pro to, aby pochod zůstal zachován, ale byl bez výše uvedeného podtextu.

Děkuji za Obec Chanovice všem účastníkům a pořadatelům pěšího pochodu. Za rok opět na shledanou na procházce v krásné přírodě a na setkání s přáteli.

Petr Klásek Černický, starosta obce Chanovice

Zprávy z lokalit

Božejovice-Vlksice: biologické průzkumy

Biologický průzkum lokality Božejovice-Vlksice byl zahájen na jaře roku 2004, počítáme s jeho pokračováním i v roce následujícím a uzavřením pravděpodobně na podzim roku 2005. Průzkum se týká především jihovýchodní části lokality, předběžně vytipované pro úložiště radioaktivních odpadů, tj. části Nadějkovska a Jistebnicka. Většina ostatního území lokality byla alespoň částečně zmapována před dvěma lety, kdy obce Chyšky, Vlksice, Zhoř a Přestěnice shromažďovaly podklady pro rozšíření přírodního parku Jistebnická vrchovina na své území.

Průzkum provádějí na žádost sdružení Zachovalý kraj RNDr. Daniel Abazid (botanika), Ing. Michael Strnad (ornitologie) a Mgr. David Fischer (ichtyologie, batrachologie, herpetologie), pro příští rok jednáme ještě s entomologem RNDr. Milanem Chválou. Průzkum financujeme z příspěvků jednotlivých obcí v lokalitě.

Účelem průzkumu je shromáždit údaje o tom, jaké druhy živočichů a rostlin se na daném území vyskytují, zejména pokud jde o druhy ohrožené a chráněné. Máme za to, že výskyt vzácnějších druhů by mohl být jedním z argumentů proti případnému pokračování prací, souvisejících s vyhledáváním lokality pro úložiště radioaktivních odpadů. Dalším možným praktickým použitím výsledků průzkumu je účast majitelů pozemků a obcí v programech na ochranu přírody (kosení luk, obnova tůňek, zajištění podmínek pro hnízdění ptactva atd.). V neposlední řadě má průzkum význam osvětový.

V letošním roce se vedle vlastního průzkumu konalo několik doprovodných akcí: na jaře to byla vycházka za obojživelníky pro veřejnost (s Davidem Fischerem), výstava fotografií, přednáška a soutěž o obojživelnících a plazech pro školu v Nadějkově (připravili David Fischer a Petra Nová) a beseda o ptácích na Tábořsku v nadějkovské Čajovně Na stezce (Josef Jahelka). Na podzimní valné hromadě sdružení se přítomní členové Zachovalého kraje seznámili s dosavadními výsledky ornitologického a botanického průzkumu v lokalitě: na besedu přijeli Michael Strnad a Daniel Abazid. Předpokládáme, že obdobnou besedu uspořádáme i v příštím roce. Dosavadní výsledky průzkumu, doplněné o obecné zásady ochrany ptáků (Jan Fišer), jsme vytiskli a nakopírovali (v počtu 100 kusů) pro zájemce z jednotlivých obcí v lokalitě. Výtisky dostali samozřejmě autoři otištěných prací a účastníci valné hromady, dále by měly být k dispozici a k dalšímu kopírování na obecních úřadech, případně v knihovnách jednotlivých obcí. Jsou také ke stažení na webové stránce sdružení Zachovalý kraj (www.nadejkov.cz, odkaz spolky/zachovalý kraj). V příštím roce bychom je rádi vydali znovu, rozšířené o nové poznatky. Ideální by samozřejmě bylo doplnit zprávu i fotografiemi nebo obrázky, případně mapkami.

Olga Černá, Zachovalý kraj

Budišov: položení základního kamene

Pětileté příměří, na jaře roku 2004 jednostranně vyhlášené Správou úložišť radioaktivních odpadů (o motivech tohoto kroku a o krocích, jež mají následovat, si žádné iluze neděláme), přimělo členy občanského sdružení Zdravý domov Vysočina k tomu, aby se hlouběji zamysleli nad důvody existence sdružení a nad formami jeho další činnosti.

Sdružení se zcela jistě nestane masovým ekologicko – politickým hnutím, na tomto poli už dlouho a usilovně pracují jiní, odměnou jsou jim dvě až tři procenta hlasů při každých volbách (v celostátním měřítku). Přesto by ale bylo chybou ustrnout v protestně – negativistickém stádiu našich počátků a být takto vnímání veřejností, dnes již žijící jinými kauzami než je zamýšlené úložiště. Plánům na jeho vybudování jsme nadále připraveni oponovat kdykoliv to bude zapotřebí, všemi dostupnými prostředky.

Co v mezičase? Rádi bychom vytvářeli prostor pro aktivitu, jejichž smyslem bude posilovat vnímání přírody, krajiny a působení člověka v ní jako jednoho celku. Prostředí, v němž žijeme, není kapitálem, který je třeba co nejlépe zúročit. Není ani pěknou kulisou, která tu může, ale také nemusí být. Čím by mělo být, jsme se pokusili vyjádřit několika symbolickými gesty.

V sobotu dne 23. října dopoledne asi 30 členů a příznivců občanského sdružení z Budišova, Oslavičky, Vlčatína, Náramče a Rudíkova vyčistilo prostor pod polní cestou na Zrádném kopci od pozůstatků nepovolené skládky, jež tu kdysi byla. Je třeba říci, že svůj kus práce na tomto místě již předtím odvedla obec, Junáci a příroda. Na místě bylo vysazeno 120 semenáčků (buky, jasany, smrky, javory) a dva vzrostlejší pamětní stromy – dub a lípa.

Odpoledne na témže místě vznikla mandala (posvátný kruhový obraz, vyskytující se v nejrůznějších kulturách včetně evropské), vytvořená z přírodních materiálů (jablka, květy, kaštany). Zvláště mladší účastníci využili možnosti vyzkoušet si bubny a obřadní chřestidla. Byl odhalen kámen s pamětní deskou, jež nese tento nápis:

Zde nebude jaderné úložiště. referenda 2003/2004: Oslavička, Hodov, Rudíkov, Budišov, Nárameč, Rohy. Vysazeno os Zdravý domov Vysočina s podporou Nadace Partnerství.

V neděli 24. října byl program završen vystoupením herce, pana Miroslava Gabriela Částka, v kulturním sále základní školy. Představení podle povídky Jeana Giona *Muž, který sázal stromy*, zhlédlo několik desítek návštěvníků. Text, jež na první pohled nevyniká žádnou dramatickostí (jeden stařec díky své zvláštní umanutosti, s níž využívá každé příležitosti k sázení stromů, dokáže změnit k lepšímu tvář celého kraje a ovlivnit osudy tisíců lidí), získal v podání tohoto umělce zvláštní naléhavost a neobyčejný duchovní rozměr.

Doufáme, že jako budou růst a košatit se vysazené stromy, ožije v naší lokalitě i zájem občanů o věci veřejné. OS Zdravý domov Vysočina by k tomu rádo přispělo alespoň dvakrát do roka podobnými akcemi, jako byla ta říjnová.

Jiří Horák, Zdravý domov Vysočina

Lubeneč: alternativní informační středisko

V Lubenci vzniká alternativní informační středisko (samozřejmě po dohodě se starostou obce), jehož vznik podpořila Nadace Partnerství. Na tento projekt navazuje další, čímž je zajištěno fungování informačního střediska v budoucnu. Nápad zajistit fungování alternativního informačního střediska vznikl poté, co bylo v obci otevřeno informační středisko SÚRAO.

Lucie Benešová, Severočeský ocelot

Z tisku: Tohle nejsou „čundráci“

Jako běh na dlouhou trať vnímají aktéři tradičního letního tábora v Rohozné svůj boj proti stavbě hlubinného úložiště jaderného odpadu na Vysočině – v lokalitě pod vrchem Čeřínek. Příhodně proto jako formu protestu zvolili maratonský běh, do kterého se zítra dopoledne mohou zapojit všichni zájemci z řad veřejnosti a vyjádřit tak i svůj protest proti zbudování úložiště. Téma jeho uvažované stavby vyvolalo už loni pod Čeřínkem i dost emocí. Nejednoznačně dopadly první protestní akce táborníků z Rohozné, kteří se na podzim vydali proti úložišti demonstrovat do několika obcí. Protestovali po svém. Klidně, na úrovni, formou zábavné, neútočné a invenční performance. Jejich mnohaminutové „hučení“ v semknutém kruhu nechalo zcela chladným například Batelov, kde obyvatelé na skupinu demonstrantů pohlíželi spíše tak trochu jako na partičku podivínů. V dalších obcích už se ale do hučení táborníků zapojily desítky místních obyvatel. Jak se názor na stavbu úložiště vyvíjí, může napovědět už účast veřejnosti na zítřejším maratonu. Sami táborníci se

ovšem nechystají o víkendu Na Kuši jen protestovat, ale při svém setkání se chtějí poprvé zaměřit i na své letošní letní vikingské téma. Hluboce by se mýlil každý, kdo by snad chtěl tyhle demonstranty zjednodušeně nazvat jen nějakými „čundráky“, kteří si zvykli scházet se během léta u hájenky Na Kuši. Letní běhy tábora pod vedením MgA. Matěje Koláře (dříve Ing. Milana Medvěda Koláře) totiž patří k tomu vůbec nejlepšímu a nejprofesionálnějšímu, co lze ve výchově dětí na Jihlavsku vůbec vidět. Díky hluboké celoroční přípravě vedoucích i časté účasti přizvaných profesionálů tu děti získávají aktivní formou hodnotné historické, geografické i společenské informace. A jen málokde lze vidět tak přirozený vývoj vztahu dětí ke kvalitním autoritám, jako právě v táboře Na Kuši u Rohozné. Patřičnou váhu má potom určitě v očích dětí i názor takovýchto osobností a vzorů na stavbu jaderného úložiště.

Jiří Varhaník (Jihlavské listy, 13. 05. 2005)

Převzato odjinud:

EU nadále financuje jádro bohatěji než obnovitelné zdroje

Evropská komise rozhodla 6. dubna o rozdělení peněz na výzkum a vývoj na období 2007–2013 v rámci tzv. 7. rámcového programu. Rozdělení však neodpovídá proklamované potřebě přechodu na čistou energetiku jako prevence hrozby klimatických změn a bezpečnostních rizik jaderné energetiky.

Už v minulosti putovala značná část veřejných dotací na rozvoj jaderné energetiky – v období 1974 až 1998 to bylo v Evropě celkem 55 miliard dolarů, tedy v průměru 2,2 milardy dolarů ročně [1]. EU nadále financuje různé obory jaderné energetiky prostřednictvím smlouvy Euratom. Jen v 6. rámcovém programu (2002–2006) takto vydá více než 1,2 miliardy Eur [2].

Na obnovitelné zdroje energie přitom Unie stále vydává jen zlomek této částky. V odpovědi na dotaz poslankyně Evropského parlamentu Mechtildy Rotheové přiznává Evropská komise, že dotace na obnovitelné zdroje (vítr, fotolovoltika, biomasa, geotermální energie atd.) během prvních dvou let 6. rámcového programu (2002–2003) dosáhly celkem jen 125 milionů eur. Oproti tomu například dotace na výrobu

elektřiny z uhlí, tedy paliva, jehož spalování je „uhlíkově nejnáročnější“, dosáhly jen v samotném roce 2001 celkem 6,3 miliard eur [3].

Podle Mahi Sideridou z evropského ústředí Greenpeace je návrh Evropské komise věnovat více výzkumných peněz na jadernou energii než na obnovitelné energie výsměchem údajně „prioritě“ Komise podporovat trvale udržitelný rozvoj. „Teprv až Unie investuje nejméně 55 miliard eur také do rozvoje čistých zdrojů energie, může začít mluvit o spravedlivé konkurenci na energetickém trhu, případně tvrdit, že prosazuje trvale udržitelný rozvoj“, řekla Sideridou na tiskové konferenci 6. dubna v Bruselu.

(Im)

Odkazy:

- [1] Pracovní studie Evropské komise: „Inventory of public aid granted to different energy sources“, 2002.
- [2] Rozpočet 6. rámcového programu – <http://www.cordis.lu/fp6/budget.htm>
- [3] Tamtéž (strana 6)

Zájem o mezinárodní úložiště RAO se zvyšuje

O společných mezinárodních zařízeních souvisejících s mírovým využíváním jaderné energie se uvažovalo již před několika desítkami let. Návrhy se ale setkaly s odporem veřejnosti, zejména v případě budování úložišť radioaktivních odpadů (RAO). V posledních letech se však v důsledku rostoucích obav z šíření jaderných zbraní a z teroristických útoků zvyšuje potřeba společného řešení problematiky likvidace RAO s dlouhou životností, a to hlavně v těch zemích, kde je objem těchto odpadů malý. Společná zařízení mají mnoho předností, především jsou lépe kontrolovatelná a pomohou zvýšit globální bezpečnost.

Historie a současný stav

Iniciativy na podporu společných skladovacích zařízení nebo úložišť radioaktivních odpadů vycházely z podnětů mezinárodních i národních nebo soukromých organizací. K nim patřila mj. studie Regionální střediska jaderného palivového cyklu, kterou zpracovala Mezinárodní agentura pro atomovou energii (MAAE) v letech 1975 až 1977, studie týkající se mezinárodního způsobu skladování plutonia, kterou roku 1980 připravila expertní skupina MAAE, nebo studie z roku 1987, vypracovaná agenturou pro jadernou energii

pokračování na str. VIII

dokončení ze str. VII

NEA při OECD. V 90. letech MAAE ustavila poradní skupinu pro mnohonárodní úložiště, která v roce 1998 vypracovala závěrečnou zprávu TECDOC-1021. Jinou pracovní skupinu s podobnou náplní práce vytvořila MAAE roku 2001.

V rámci projektu Pangea financovaného převážně britskou společností BNFL byly identifikovány všechny lokality v Austrálii, JAR, Argentíně a Číně. Projekt získal ve světě značnou podporu jak ve vědeckých, tak v podnikatelských kruzích, ale vzhledem k politické opozici v Austrálii se přestal rozvíjet.

V současné době existují dvě iniciativy týkající se mezinárodních úložišť – americká Non Proliferation Trust (NPT) a mezinárodní ARIUS Association. NPT navrhuje vybudovat mezinárodní úložiště v Rusku. Podobný návrh vypracovalo také ruské ministerstvo pro jadernou energetiku. Nekomerční sdružení ARIUS (Association for Regional and International Underground Storage), jehož členy jsou organizace z malých zemí provozujících jaderné elektrárny, bylo založeno v únoru 2002, aby podporovalo regionální a mezinárodní řešení problematiky konečného ukládání radioaktivních odpadů v rámci celého světa. Zakládajícími členy jsou organizace ze Švýcarska, Belgie, Bulharska, Maďarska, Itálie a Japonska. Mezi země, které by mohly těžit z výhod společných úložišť, patří například Nizozemsko, Slovinsko, Lotyšsko, ČR, Rumunsko, Tchajwan, Jižní Korea, Mexiko, Argentina, Brazílie, JAR a Austrálie. Tyto země mohou projevit zájem o společný projekt například proto, že produkují malé množství radioaktivních odpadů nebo že mají malý jaderný program, složitou geologickou situaci nebo obtížné ekonomické podmínky. Prvotním cílem sdružení ARIUS je vypracování studie o technických, legislativních, politických i společenských aspektech spojených s budováním mnohonárodních skladů a úložišť a zajištění toho, aby tyto otázky byly projednávány v rámci celého světa a aby byly uznány za realizovatelnou budoucí volbu pro země, které tuto strategii přijmou. ARIUS bude zpracovávat studie o realizovatelnosti regionálních úložišť jak v Evropě, tak ve světě, ověřovat dohody navrhující dovoz a vývoz odpadů a regulační a povolovací postupy, bude analyzovat ekonomiku společných zařízení na skladování a trvalé uložení odpadů a sledovat průzkumy veřejného mínění k dané problematice. Jednou z jeho komplexních studií v rámci Evropské komise je projekt SAPIERR (Support Action: Pilot Initiative for European Regional Repositories).

Mezinárodní podpora

Koncepce mezinárodních úložišť nebude úspěšná, pokud nebude mít mezinárodní podporu například ze strany MAAE. Ve zprávě o stavu vývoje mezinárodních úložišť se uvádějí tři scénáře možné účasti na jejich výstavbě a provozu:

1. Velká země přijme odpady z menších zemí provozujících jaderná zařízení.
2. Malé země se spojí, protože samy nemají možnost vybudovat hluboká geologická úložiště.
3. Země se spojí, ale nikoliv proto, že by jednotlivě nebyly

schopny vybudovat vlastní úložiště, ale proto, že jejich cílem je ekonomická a ekologická optimalizace.

Potřeba regionálního řešení vedla sdružení ARIUS a slovenskou organizaci Decom k vypracování projektu SAPIERR s cílem identifikovat hlavní faktory určující proveditelnost záměru. Návrh projektu již prošel vyhodnocovacím procesem v EU v šestém Rámcovém programu a probíhají rozhovory o způsobu jeho financování. Podporu tomuto projektu nabídla řada evropských zemí, mezi něž patří členské země sdružení ARIUS a dále ČR, Litva, Lotyšsko, Norsko, Rumunsko, SR a Slovinsko. Pozitivně se vyjádřilo i Nizozemsko, Tchajwan, Rakousko a Jižní Korea.

Možnosti programu budování mnohonárodního a národního úložiště zkoumá také Švýcarsko. Koncem roku 2002 předložil úřad pro hospodaření s odpady Nagra švýcarské vládě projekt, který má ukázat, že Švýcarsko je schopno bezpečně uložit své vyhořelé palivo, vysoce aktivní odpady a středně aktivní odpady s dlouhou životností na svém území. Švýcarská strategie však nechává otevřené dveře pro vybudování mnohonárodního geologického úložiště. Protože hluboké geologické úložiště bude zapotřebí až kolem roku 2050, je dostatek času na prozkoumání obou variant. Navzdory politickým problémům, které vyvolává záměr budovat jakákoliv jaderná zařízení, nabízejí některé země svá území k vybudování společného úložiště. Patří mezi ně Ruská federace, Čína a Kazachstán. Další země se ještě mohou objevit, až se podaří odstranit současná tabu. Ruská vláda je připravena přijímat vyhořelé palivo z jiných zemí na základě zákona z roku 2001. Zákon sice požaduje, aby po přepracování paliva byly výsledné odpady vráceny do země původu, ale vláda chce předložit novelu zákona, která by umožnila, aby i po přepracování mohly být odpady trvale uloženy v Rusku. Pro mezinárodní úložiště se uvažuje o lokalitách v Krasnojarsku a Krasnokamensku na Sibiři. Loni v květnu byly tyto možnosti oznámeny na moskevském sympoziu Světového jaderného sdružení WNA a na semináři organizovaném Ruskou akademií věd a Národními akademiemi USA. Kazachstánská vláda navrhuje, že by v bývalém uranovém povrchovém dole v mangistánské oblasti mohlo být vybudováno a provozováno moderní úložiště nízko aktivních odpadů. Financování by zajistily země, které by chtěly odpad do Kazachstánu poslat.

Čína uskutečňuje geologický průzkum ve vzdálené provincii Beishan, kde by mohlo být vybudováno úložiště vysoce aktivních odpadů, včetně podzemní laboratoře, jako první krok k zahájení provozu úložiště v roce 2040. Mnozí se domnívají, že by se také mohlo jednat o mezinárodní úložiště. Aby myšlenka mezinárodních úložišť RAO byla úspěšná, musí mezinárodní jaderná komunita poskytnout zemím, které budou ochotny dát k dispozici svá území, výraznou podporu.

*Ing. Václav Vaněk (převzato z časopisu Energetika č. 10/2004),
článek nemusí vyjadřovat stanovisko redakce*

